ROK VI

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 16

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 SIERPNIA 1931 R.

NOWE PROJEKTY AKCYZOWE

Związane z depresją gospodarczą zmniejszanie się dochodów Państwa musi stanowić przedmiot troski wszystkich myślących obywateli kraju. Naturalnem przeto zjawiskiem jest powstawanie nowych pomysłów, mających na celu wzmożenie wpływów skarbowych. Zarówno w sferach Ministerstwa Skarbu, jak i w środowiskach ekonomistów - teorytyków krystalizują się różne plany, zmierzające do uzdrowienia państwowych niedomagań finansowych.

Trzeba jednak stwierdzić, że obok projektów sumiennie przemyślanych, opartych na zdrowych przesłankach zasadniczych i uwzględniających realne stosunki polskie — wysuwane są również koncepcje nie liczące się z rzeczywistością i traktujące skomplikowane problemy przemysłowe z rozbrajającą naiwnością.

Myśl niektórych domorosłych ekonomistów, krocząc szlakiem najmniejszego oporu, zatrzymała się na możliwościach obłożenia podatkiem konsumcyjnym pewnych towarów, które jakoby mają szczególne własności — kwalifikujące je w poczet artykułów „akcyzowych".

Tak więc niedawno — w Krakowie ujrzał światło dzienne projekt nałożenia akcyzy na... sodę. Prowincjonalni zbawcy Skarbu Państwa główną zaletę swego projektu widzą w fakcie, że przeszło 93% sody jest spożywane w przemyśle, więc jej trzykrotne podrożenie nie dotknie ludności bezpośrednio. Widocznie — podrożenie kosztów produkcji w takich dziedzinach, jak mydlarstwo, przemysł włókienniczy i t. d. nie jest w ich oczach wadą. Wspaniałomyślnie pragną oni uczynić wyjątek dla szklarstwa, odstępując mu sodę z mniejszą akcyzą, ale nie wspominają, jak ma być przeprowadzona kontrola celowego zużycia tańszej sody w stukilkudziesięciu hutach szkła w Polsce. Wysuwając wreszcie koncepcję obłożenia akcyzą sody, projektodawcy zapomnieli, że w pewnych wypadkach — celem ominięcia tej właśnie akcyzy — z łatwością użyć można, zamiast sody, innych połączeń chemicznych, już wolnych od projektowanej opłaty.

Inny znów projekt zmierza do wprowadzenia podatku spożywczego od takich produktów destylacji węgla jak benzol, toluol, ksylol, solwentnafta. Cały dochód *brutto* Skarbu wyniósłby kilkaset tysięcy złotych rocznie. Niesłychanie uciążliwa kontrola kosztowałaby niewątpliwie więcej...

Ale jako motyw tego nowego podatku podawany jest zamiar zrównania warunków sprzedaży dla celów pędnych benzolu i benzyny (opłacającej jak wiadomo podatek konsumcyjny). Należy stwierdzić, że te dwa paliwa nie konkurują prawie wcale ze sobą. Benzol dla motorów spalinowych używany jest w Polsce w ilościach 3 — 4.000.000 litrów rocznie, gdy benzyna dla tego celu sprzedawana jest w ilości ok. 80.000.000 litrów.

Konkurencję dla benzyny mogą stanowić mieszanki spirytusowo-benzolowe. Cena spirytusu, odstępowanego przez Dyrekcję Monopolu dla celów pędnych, może być dowolnie przez Skarb regulowana, aby mieszanki nie stanowiły zbyt groźnej konkurencji dla benzyny. Ale wprowadzenie w każdej koksowni i w każdej gazowni dozoru akcyzowego, którego zadaniem byłaby kontrola przeznaczenia wszystkich partyj benzolów — byłoby czystym absurdem. Praktycznie — takie ukształtowanie podatku musiałoby doprowadzić do całkowitego zaniechania wyodrębnienia benzolów w gazowniach (które głównie wskutek propagandy oraz nacisku władz rządowych wprowadziły instalacje benzolowe).

Koksownie — zaniechałyby niewątpliwie destylowania benzolów, wywożąc surowy benzol zagranicę. Tym sposobem — Polska byłaby zupełnie pozbawiona toluolu, którego doniosłość dla obrony kraju powinna być znana nawet największym ignorantom.

Niedomagania Skarbu powinny być zażegnywane przez lekarzy gospodarczych, lecz nie przez znachorów, którzy oprócz pewności siebie nie są obciążeni żadnym bagażem intelektualnym.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Jako bieżący tom wydawnictw Polskiego Towarzystwa Chemicznego ukazała się praca Dr. S. Otolskiego p. t. „Związki inozytofosforowe". Autor w zwartej formie przedstawia ogólny pogląd na związki inozytofosforowe i metody ich badania, w szczególności zatrzymując się nad składem i budową kwasu fosforoorganicznego znajdującego się w nasionach roślin, syntezą kwasu fitynowego, rozpowszechnieniem soli kwasu inozytofosforowego, fizycznemi i chemicznemi właściwościami tego kwasu, wreszcie badaniami analitycznemi fityny.

Zainteresowanie, jakiem zarówno świat chemiczny jak lekarski darzą związki inozytofosforowe — czynią pracę Dr. S. Otolskiego szczególnie aktualną, zaś brak usystematyzowanych danych o preparatach inozytofosforowych jest już całkowicie usunięty dzięki omawianej publikacji.

Opublikowane zostało Sprawozdanie Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie za rok 1930. Sprawozdanie to obejmuje potężny tom o zawartości 338 stronic druku oraz kilkudziesięciu tablicach statystycznych. Wydawanie corocznie przez Izby Przemysłowo-Handlowe sprawozdań z działalności oraz sytuacji gospodarczej w okręgu Izby stanowi ustawowy obowiązek każdej z istniejących na terenie Rzeczypospolitej Izb. Nasuwa się jednak bardzo poważna wątpliwość, czy jest rzeczą celową i społecznie uzasadnioną absorbowanie kilkudziesięciu działaczów poszczególnych Izb nad opracowywaniem identycznych tematów, publikowanie ich w kilku różnych tomach, wreszcie rozsyłanie fascykułów o bardzo podobnej treści do tych samych centralnych instytucyj i tych samych osób, interesujących się zagadnieniami gospodarczemi. Zdawałoby się, że zarówno z uwagi na przejrzystość i zwartość materjału, jak unikanie zbędnego marnotrawstwa, jak wreszcie na pożytek sprawy — znacznie celowsze będzie ogłaszanie jednego kompletnego i wyczerpującego sprawozdania, obejmującego całokształt sytuacji gospodarczej w Polsce. Pracę tę mógłby wszak podjąć Związek Izb Przemysłowo - Handlowych, pozostawiając poszczególnym Izbom ogłaszanie krótkich, parostronicowych zestawień w zakresie takich gałęzi przemysłu i handlu, które są znamienne tylko dla okręgu danej Izby. Nie ulega wątpliwości, że taka ogólniejsza praca posiadałaby bez porównania większe znaczenie i wzbudziłaby znacznie żywsze zainteresowanie, niż najszczegółowiej nawet i najpilniej — jak np. to ma miejsce w wydawnictwie Izby Wileńskiej — opracowane sprawozdania poszczgólnych Izb.

Chyba żaden z autorów kilkusetstronicowych sprawozdań nie łudzi się, że jego praca jest w całości i sumiennie studjowana. Natomiast wzorowo opracowane wydawnictwo Związku Izb, obejmujące całokształt stosunków gospodarczych w roku sprawozdawczym, znalazłoby niezawodnie licznych i chętnych czytelników.

ZE SPRAW TRAKTATOWYCH

Podpisany został niedawno traktat handlowy między Austrją i Jugosławją. Na zasadzie klauzuli największego uprzywilejowania Polska korzystać będzie z następujących zniżek celnych w zakresie produktów chemicznych:

W taryfie jugosłowiańskiej:	za 100 kg.
poz. 187. Mydła toaletowe	100.— Din. zł.
poz. 206. Żelazocyjanki sodu i potasu	5.— „ „
poz. 207. p. 1. Ałun chromowy kryst.	bez cła
poz. 214. p. 4. Kwas węglowy płynny	15.— Din. zł.
poz. 234. p. 1. Specyfiki i dozowane produkty chem. farm.	300.— „ „
poz. 236. Farby ziemne i mineralne zaprawione pigmentem organicznym	clone podł. poz. 243
poz. 243. Farby pigmentowe i laki oddzielnie niewymienione	25.— Din. zł.
Farby drukarskie czarne	80.— „ „
Inne farby	120.— „ „
poz. 244. p. 2a. Atramenty	60.— „ „
poz. 390. Obuwie z kauczuku również z dodatkiem wszelkich materjałów włókienniczych	200.— „ „
W taryfie austrjackiej:	
poz. 554. Azotniak	bez cła

KRONIKA

Dn. 7 sierpnia r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem — między innemi — postanowiono przyjąć w poczet członków Związku Sp. Akc. Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego w Będzinie, Fabrykę Chemiczną „Edward Klein i Ska" w Warszawie oraz Pierwszą Krajową Przetwórnię i Pakownię Smalcu „Standard" w Toruniu. Zapoznano się z projektami wprowadzenia akcyzy na benzol i sodę; sprawy te omawiamy na innem miejscu niniejszego numeru. Wysłuchano sprawozdania z prac delegatów Związku do Państwowej Szkoły Chemicznej oraz Polskiego Muzeum Przemysłu.

W biurze Związku Przemysłu Chemicznego jest do przejrzenia opracowany przez Wydział Pracy Centralnego Związku wyciąg z nowego prawa o spółkach akcyjnych w zakresie najważniejszych obowiązków zarządów spółek akcyjnych.

Jedna z należących do Związku Przemysłu Chemicznego fabryk pragnie sprzedać maszynę parową, dynamo, motor oraz kotły. Spis tych przedmiotów jest do przejrzenia w biurze Związku.

Sowiecki „Wsiechimprom" opracował plan produkcji i wyrobów chemicznych na najbliższe

lata. W zakresie nawozów sztucznych odnośne cyfry przedstawiają się jak następuje:

1931	—	2642	tys. tonn
1932	—	6535	„ „
1933	—	12293	„ „
1934	—	21984	„ „

W związku z powyższym planem, projektowana jest budowa fabryk superfosfatu na Kaukazie Płn. i Ukrainie.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 64 z dn. 29 lipca r. b. ukazało się pod poz. 526 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 11 lipca 1931 r. w sprawie zmiany brzmienia artykułu 15 Rozporządzenia o taryfie celnej.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, oznaczono ostatecznie wysokość opłaty manipulacyjnej przy cleniu eksportowanych lub importowanych do polskiego obszaru celnego towarów. Opłata ta przy przywozie towarów drogą kolejową, wodną lub kołową wynosi 10% od sumy przypadającego cła, zaś od towarów wolnych od cła — w zasadzie 15 groszy od 100 kg. wagi surowej, z wyjątkiem kilku wyszczególnionych w Rozporządzeniu — między innemi żużli Thomasa i fosforytów, od których opłata manipulacyjna wynosi 1 grosz od 100 kg. Od towarów, podlegających cłu wywozowemu, opłata manipulacyjna wynosi 5% sumy przypadającego cła, z wyjątkiem towarów wolnych od cła przy wywozie, od których nie pobiera się wcale opłaty manipulacyjnej.

W Dz. Ust. Nr. 65 z dn. 31 lipca r. b. ukazało się pod poz. 538 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 23 lipca 1931 r.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia, cło wywozowe od mizdry oraz odpadków i skrawków wszelkich skór surowych zawiesza się nadal do dn. 31 października 1931 r.

W Dz. Ust. Nr. 68 z dn. 7 sierpnia 1931 r. ukazało się pod poz. 559 Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 24 czerwca 1931 r. o konserwowaniu artykułów żywności.

Rozporządzenie to jest dalszem z cyklu przepisów, opartych na ramowej ustawie żywnościowej z dn. 22 marca 1928 r. Rozporządzenie przepisuje dozwolone środki, konserwujące artykuły żywnościowe. Rozporządzenie wymienia następujące chemiczne środki do konserwacji artykułów żywności:

Cukier, sól kuchenna, spirytus, ocet fermentacyjny jadalny lub najwyżej 15%-owy jadalny roztwór kwasu octowego, korzenie — wszystko dopuszczalne w ilościach dowolnych lub ograniczonych poszczególnemi przepisami. Ponadto dopuszczone są do użycia w ograniczonych ilościach i w ściśle określonym celu następujące chemiczne środki:

Saletra potasowa — do konserwacji mięsa i przetworów mięsnych w ilości 0,3%; bezwodnik siarkawy (SO_2) — do konserwacji wina w ilości 0,4 g SO_2 na 1 l. produktu, do konserwacji owoców i jarzyn suszonych w ilości 0,125%;

Kwas benzoesowy lub jego sól sodowa — do konserwacji przetworów owocowych i konserw rybnych w ilości 0,1%, do konserwacji margaryny w ilości 0,2%;

Kwas mrówkowy — do konserwacji surowych soków owocowych w ilości 0,15% i do konserwacji syropów owocowych w ilości 0,1%.

Rozporządzenie zabrania stosowania środków konserwujących do artykułów żywności, jeżeliby stosowanie takie miało na celu ukrycie rzeczywistego stanu lub właściwości konserwowanych artykułów. Ponadto zabronione jest stosowanie do owoców i wszelkich przetworów owocowych takich środków konserwujących, które zawierają związki arsenu, ołowiu lub innych połączeń trujących.

Rozporządzenie wchodzi w życie dn. 7 listopada 1931 r. i dotyczy również importowanych z zagranicy artykułów żywności.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 25 z dn. 25 lipca 1931 r. ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji, na zasadzie którego w grupie taryf dla produktów chemicznych dokonane zostały następujące zmiany. Kwaśny siarczan sodu (bisulfat) korzystać będzie przy eksporcie przez granice suche z kl. 18, przy eksporcie przez porty polskie uzyska 10%-wą zniżkę od wspomnianej taryfy. Płyty azbestowe przy wywozie opłacać będą kl. 8, zaś w obrotach z portami polskiemi otrzymają kl. 10. Wszelkie inne wyroby azbestowe analogicznie opłacać będą kl. 4 i przy eksporcie przez porty kl. 5. Chlorek wapna przy eksporcie przez porty taryfowany będzie na zasadzie taryfy M 7. Wewnętrzna taryfa wyjątkowa dla mączki kostnej została rozszerzona na wywóz. Eter etylowy przy eksporcie korzystać będzie z kl. 10. Octan wapnia podwyższony został ogólnie w obrocie wewnętrznym z kl. 12 do kl. 14, natomiast fabryki produkujące opłacać będą na zasadzie taryfy wyjątkowej kl. 12 również i w obrocie zagranicznym.

ECHA

Dn. 15 sierpnia r. b. obchodzony jest jubileusz 25-lecia pracy na terenie Sp. Akc. „Fryderyk Puls" Prezesa Zarządu tej Spółki, p. Dr. Gustawa Litterera. Jubilat jest też Prezesem Związku Przemysłu Perfumeryjnego w Polsce oraz Przewodniczącym Sekcji Perfumeryjno-Kosmetycznej Związku Przemysłu Chemicznego R. P.

Zasłużonemu działaczowi na polu krajowego przemysłu, znakomitemu fachowcowi w zakresie wytwórczości perfumeryjno-kosmetycznej — składamy najlepsze życzenia wieloletniej pracy ku pożytkowi całego naszego gospodarstwa narodowego.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,61 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,81 „
* Azotan amonu	103,60 „
Benzol handlowy 90%	85 „
„ czysty	100 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110 - 125 „
Chlorek cynku 50° Bé	45 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1.00 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	39,75 „
Klej kostny	265 „
Klej skórny	300 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	120 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16 „
„ rogowa 13/14%N	—
Naftalina surowa prasowana	34,50 „
„ czysta w łuskach	57,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	200 „
„ „ saponifikat	190 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	130 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	9,75 „
Smoła preparowana	18,75 „
Siarczan amonu	35,49 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	200 „
Superfosfat 16%	11,52—12,16 „
Toluol czysty	120 „
Żelatyna techn.	380 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź. 121-01 i Zgierz 19; Warszawa, tel. 708-09 sprzedaż i 894-49 informacje.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE".

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc. Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.
„Pepege", Polski Przemysł Gumowy. Tow. Akc. Grudziądz.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.
Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14
Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA
Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10